

УДК 330. 084

Роман КУЛИК, Юлія НОВАК

ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕС-СИСТЕМИ – НЕОБХІДНА ПОСЛУГА АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ

Резюме. Особливістю управління фінансовою безпекою є те, що в кризових умовах ухвалення управлінських рішень часто здійснюється в обстановці зниження загального рівня керованості бізнес-системою. Сучасні умови зовнішнього середовища змушують вітчизняні бізнес-системи обирати такі інструменти антикризового управління, які дозволять легше адаптуватися до змін умов господарювання. Саме тому виникає необхідність пошуку нових підходів до формування механізму оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи з метою вироблення оптимальних управлінських рішень. Враховуючи досвід аудиторських фірм у наданні консалтингових послуг і тенденції розвитку аудиторської діяльності (розширення сфери аудиторських послуг), оправданим буде залучення аудиторських фірм до оцінювання і прогнозування фінансової безпеки бізнес-систем.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінювання, прогнозування, аудит, суб'єкт господарювання, аудиторська фірма.

Roman KULYK, Yuliya NOVAK

EVALUATION AND PROGNOSTICATION OF FINANCIAL SAFETY OF THE BUSINESS-SYSTEM IS A NECESSARY SERVICE OF AUDITING FIRMS

Summary. Financial safety of the business-system changes during a life cycle, adapting itself to the aims and necessities of organization and creating necessary terms for its subsequent growth. Depending on the stage of life cycle of the business-system internal and external threats for its financial safety are changing. An adequate estimation of financial strength of the business-system security at every taken stage of life cycle is important, taking into account the specific of inherent to this stage factors which influence it as well as possibility to forecast their influence at the next stage to neutralize the action of negative ones. The specific feature of financial safety management consists in administrative decisions being carried out in the decline situation of general level of the business-system dirigibility in the crisis conditions. Modern terms of external environment force the domestic business-systems to elect such instruments of anti-crisis management, which will allow more easily to adapt itself to the changes of economic conditions. For this reason there is a necessity to search new approaches for forming of financial safety evaluation and prognostication mechanism of the business-system to take optimum administrative decisions. During the evaluation and prognostication process of financial strength of the business-system security the influence of subjective factor increases and professional requirements rise for those who conduct such researches. Taking into account the experience of auditing firms in providing consulting services and progress of public accountant activities (expansion in the sphere of public accountant services) the tendency of bringing in of auditing firms to the evaluation and prognostication of financial safety business-system will be effective.

Key words: financial state, evaluation, prognostication, audit, economic entity, auditing firm.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність бізнес-систем у підготовці та прийнятті управлінських рішень. Ефективність їх багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання існуючого й очікуваного рівнів фінансової безпеки бізнес-систем.

Оцінювання фінансової безпеки бізнес-системи слід проводити не з погляду короткотермінового інвестора, націленого на спекулятивний дохід, а з погляду особи, зацікавленої в постійній фінансовій безпеці й довготерміновому зростанні компанії.

Тому для фінансової безпеки бізнес-системи важлива не тільки її моментне оцінювання, а також прогнозне, яке б забезпечувало стійкий розвиток бізнес-системи в довготерміновому періоді.

Саме тому оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи є однією з найважливіших засад її діяльності, так як надає інформацію стосовно того, на якому рівні вона знаходиться і які кроки необхідно здійснити для її забезпечення та подальшого ефективного функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності фінансової безпеки бізнес-системи [1,2,3,4], методів оцінювання їх рівня [5,6,7]. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених, слід відзначити, що проблема удосконалення процесу оцінювання фінансової безпеки бізнес-системи розглядається ними з позицій її штатних управлінських працівників. Такий підхід, в умовах стрімких ринкових перетворень, потребує подальшого науково-практичного дослідження й пошуку нових шляхів вирішення.

Мета статті – аргументація доцільності, залучення аудиторських фірм до оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи, визначення основних завдань і особливостей аудиту фінансової безпеки бізнес-системи.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека, як і бізнес-система, якій вона належить, є динамічною характеристикою, яка разом з нею проходить через різні стадії її життєвого циклу, зазнаючи при цьому часто значних змін унаслідок природних процесів, що відбуваються як усередині бізнес-системи, так і на ринку її продукту. Фінансова безпека бізнес-системи змінюється впродовж життєвого циклу, адаптуючись під цілі й потреби організації й створюючи необхідні умови для її подальшого зростання. Залежно від стадії життєвого циклу бізнес-системи змінюються внутрішні та зовнішні загрози її фінансовій безпеці [8]. Тому важливо адекватно оцінювати рівень фінансової безпеки бізнес-системи на кожній конкретно взятій стадії життєвого циклу, враховуючи специфіку притаманних даному етапу факторів, які на неї впливають, і в міру можливості прогнозувати їх вплив на наступному етапі з метою нейтралізації дії негативних. При цьому необхідно відзначити активну динаміку даних процесів.

Варто також зауважити, що особливістю управління фінансовою безпекою є те, що в кризових умовах ухвалення управлінських рішень часто здійснюється в обстановці зниження загального рівня керуваності бізнес-системою.

Сучасні умови зовнішнього середовища змушують вітчизняні бізнес-системи обирати такі інструменти антикризового управління, які дозволять легше адаптуватися до змін умов господарювання. Саме тому виникає необхідність пошуку нових підходів до формування механізму оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи з метою вироблення оптимальних управлінських рішень.

Одним з таких напрямків вирішення даної проблеми може бути залучення аудиторських фірм до процесу оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи.

На користь такого підходу вказує ряд вагомих аргументів:

- 1) достатньо висока кваліфікація аудиторів;
- 2) обов'язкове щорічне її підвищення;
- 3) можливість залучення аудиторською фірмою різного роду висококваліфікованих спеціалістів і експертів;
- 4) незалежність, об'єктивність і конфіденційність в оцінюванні;
- 5) висока мобільність;
- 6) практичний досвід перевірки фінансової звітності;

- 7) вищий рівень відповідальності;
- 8) «погляд зі сторони»;
- 9) використання принципу професіонального скептицизму;
- 10) досвід у наданні консалтингових послуг;
- 11) упровадження нового напрямку аудиторської діяльності – «due diligence»;
- 12) турбулентність бізнес-середовища.

Розглянемо детальніше кожен з вищеназваних аргументів.

1. Професійний рівень незалежного аудитора підтверджується відповідним сертифікатом, для отримання якого необхідно здати іспит на кваліфікаційну придатність. Обсяг іспиту охоплює практично усе коло питань господарської діяльності підприємств і включає в себе такі напрямки знань: бухгалтерський та управлінський облік, основи фінансового управління, оподаткування, правові основи підприємницької діяльності, інформаційні системи бухгалтерського обліку, аудит та інші. Наявність сертифіката апіорі свідчить про потенційно ширші й ґрунтовніші знання аудитора у порівнянні зі штатними працівниками підприємства (які здебільшого мають вузькоспеціальні знання), а це необхідно для аудиту такого складного об'єкта, як фінансова безпека.

2. Аудитори зобов'язані, відповідно до нормативно-правових документів, щорічно проходити підвищення кваліфікації, яке завершується тестуванням на предмет кваліфікаційної придатності. Таким чином, практичний досвід підтримується постійним оновленням теоретичних знань. Необхідно зауважити, що в реаліях України це вкрай важливо, враховуючи постійні зміни в законодавстві, які безпосередньо впливають на рівень фінансової безпеки бізнес-системи. Штатні працівники бізнес-системи, в міру різних причин (поточна завантаженість, додаткові витрати коштів і т.п.), не завжди мають можливості для такого самовдосконалення.

3. Аудиторська фірма на договірних умовах має можливість і право залучати до процесу аудиту висококваліфікованих вузькопрофільних спеціалістів (програмістів, технологів, маркетологів, банкірів та інших фахівців), що значно підвищує результативність її роботи. Адже на рівень фінансової безпеки бізнес-системи впливають різні фактори (часто досить специфічні), дію яких не завжди можуть адекватно оцінити (враховуючи брак спеціальних знань) аудитори. Ще проблемніше провести таке оцінювання штатним управлінським працівникам.

4. Кодекс етики аудитора передбачає, в першу чергу, дотримання принципу незалежності й конфіденційності, що є основою його професійної діяльності. Аудитору не має потреби «подобатися» керівництву бізнес-системи. Така його незалежність сприяє підготовці ним максимально об'єктивних висновків, які часто можуть бути неприємними керівництву бізнес-системи.

5. Працівники аудиторської фірми не на стільки обтяжені поточними фінансово-господарськими справами як управлінський персонал бізнес-системи. Вони мають можливість надавати кваліфіковану послугу практично у будь-який час, за взаємною згодою з клієнтом.

6. Специфіка проведення аудиту, яка обумовлена Законом України «Про аудиторську діяльність», передбачає накопичення досвіду з перевірки фінансової звітності підприємства, що, в свою чергу, вимагає проведення аналізу різних фінансових показників. Такий досвід є запорукою об'єктивного оцінювання та прогнозування рівня фінансової безпеки бізнес-системи. Головна увага штатних управлінських працівників бізнес-системи в основному зосереджується на своєчасності й правильності складання фінансової звітності.

7. Аудитор згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність» несе обумовлену у договорі відповідальність (у тому числі й матеріальну) за надання рекомендації та об'єктивність висновку. Наприклад, претензії третіх сторін (інвесторів), які стосувалися відшкодування збитків, понесених через не виявлення аудиторами випадків шахрайства, вже на початку 1990-х років почали завдавати великих неприємностей аудиторським фірмам. Лише у 1992 році одна з найбільших аудиторських фірм світу «Ернст енд Янг» виплатила 400 млн. доларів в якості компенсацій за завдані збитки. Розрахунки свідчили, що фірми так званої «великої шістки» (шести найбільших на той час аудиторських фірм) витрачали на відшкодування за судовими позовами клієнтів і третіх осіб до 11% своїх доходів [9].

Для бізнес-систем, оцінювання та прогнозування фінансової безпеки яких проводиться аудиторською фірмою, це позитивно, оскільки у випадку, коли така оцінка була помилковою і бізнес-система зазнала збитків, є потенційна можливість хоча б частково їх відшкодувати за рахунок аудиторської фірми. Це неможливо у випадку проведення такого аналізу штатними управлінськими працівниками бізнес-системи.

8. Працівники аудиторської фірми не зацікавлені в діяльності бізнес-системи і мають можливість неупереджено (як стороння особа) проводити порівняльний аналіз й оцінювати дійсний рівень фінансової безпеки бізнес-системи та її перспективи. Перевага полягає ще й у тому, що над аудиторами не висить вантаж галузевої специфіки з її особливостями і традиціями (позбутися якого штатним управлінським працівникам не завжди можливо). Це сприяє ширшому поглядів на тенденції формування фінансової безпеки бізнес-системи в нинішньому глобальному світі.

У сучасних умовах господарювання процес інформаційного пошуку повинен забезпечити такий обсяг, якість, зміст й працювання інформації, який підтримував би здатність бізнес-системи реалізовувати в повному обсязі та розвивати обрану нею стратегію. Цьому значною мірою сприятиме «сторонній погляд» аудиторів, який забезпечить у даному процесі впровадження нових, часто нестандартних рішень.

Достатня й належним чином підготовлена релевантна інформація дозволяє оптимізувати процес ухвалення управлінських рішень. Водночас значна кількість управлінського персоналу бізнес-систем часто затрудняється визначитися, яка інформація буде їм корисна в тому її різноманітті, що надає сучасний розвиток суспільства.

Тому, перш ніж приступити до аудиторського дослідження внутрішніх можливостей бізнес-системи, аудиторська фірма повинна розробити критеріальну модель його покрокового розвитку, що відображає саме ті позиції, нормативи, вимоги й цільові установки, які (на основі високопрофесійної думки і практичного досвіду аудиторів) характеризують найефективніші позиції бізнес-системи в довготерміновій (стратегічній) перспективі.

Проте при цьому слід враховувати, що будь-яка критеріальна модель у сучасних умовах не може бути одного разу розробленою і більше незмінною. Вона може бути такою, що тільки деяким чином попереджає і відображає прогнозне бачення подій, умов і вірогідних проблем. В умовах перманентних змін, що протікають у зовнішньому оточенні будь-якої бізнес-системи, така модель потребує постійного коригування.

Зазвичай, будь-які прогнозні дослідження спираються на інформаційну базу, яка в результаті спеціальних процедур може розкрити відомості про майбутні події, умови, проблеми та ін. Тому при прогнозуванні фінансової безпеки бізнес-системи необхідно використовувати саме ту інформацію, яка належним чином перевірена і в міру можливості підтверджена аудиторськими доказами. Бізнес-система, як правило, не

володіє вказаними можливостями. Вони притаманні аудиторським фірмам. Це ще раз підтверджує доцільність їх залучення до прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи й передбачування можливих майбутніх проблем.

Якщо врахувати, що будь-яка критеріальна модель – це деяким чином заданий або бажаний стан об'єкта в той або інший момент часу, то, як наслідок, для її побудови на даному етапі операційного аудиту найприйнятнішим є використання відомих у сучасній науковій літературі способів «нормативних прогнозів» і «прогнозних графів» [10]. Ці способи призначені для визначення перспективних напрямів наукових досліджень і дослідно-конструкторських розробок, які володіють вельми високим ступенем невизначеності своїх результатів. За допомогою цих способів найбільший ефект досягається при дослідженні проблем вибору оптимальних стратегій розвитку в багатофакторних областях (у нашому випадку фінансовій безпеці бізнес-системи з її внутрішніми і зовнішніми загрозами). При цьому початковим моментом або, іншими словами, відправною крапкою при застосуванні вказаних способів прогнозування є початкове завдання кінцевої мети досягнення рівня фінансової безпеки бізнес-системи.

Основна проблема підходу, що рекомендується, полягає в оцінюванні узгодженості, встановленої таким чином, бажаної в майбутньому мети з діями, які необхідно зробити на всьому шляху її досягнення. Тому, приступаючи до аудиторського дослідження перспектив розвитку бізнес-системи в його зовнішньому оточенні, фахівці-експерти спочатку задають бажану кінцеву мету стратегічного рівня фінансової безпеки даного суб'єкта. Потім, здійснюючи декомпозицію цієї мети, вибудовують дерево цілей. При цьому передбачається, що кожна нижча за рангом мета служить цільовою установкою для досягнення мети верхнього рівня. Крім того, для кожної мети оцінюється часовий інтервал, вірогідність і механізм її досягнення.

9. Професійний скептицизм має важливе значення для проведення ефективного аудиту відповідно до стандартів Комітету з нагляду за звітністю публічних компаній (Public Company Accounting Oversight Board). Ці стандарти вимагають його застосування кожним аудитором.

Аудитор повинен планувати й виконувати аудиторську перевірку з професійним скептицизмом, усвідомлюючи, що можуть існувати обставини, які є причиною суттєвого викривлення у фінансових звітах.

Це передбачає: розгляд потенційних зон ризику у фінансовій звітності; виконання аудиторських процедур для отримання достатніх аудиторських доказів; їх критичне оцінювання незалежно від того, підтверджують ці докази твердження керівництва чи суперечать їм.

Професійний скептицизм є важливим для всіх аспектів аудиту, але особливо значну роль він відіграє, коли йдеться про фінансові операції та операції з пов'язаними сторонами, які можуть значною мірою вплинути на бажаний рівень фінансової безпеки.

Першочергове завдання аудиторів та аудиторських фірм – захист інтересів інвесторів. Запорукою цього є належне застосування професійного скептицизму. Верховний суд США зазначає, що «засвідчуючи публічні звіти, які в сукупності відображають фінансовий стан корпорації, незалежний аудитор бере на себе суспільну відповідальність, що вище будь-яких трудових відносин з клієнтом. ...Подібна функція «інтересів громадського спостерігача» вимагає від аудитора повної незалежності від клієнта [11].

Отже, поєднання незалежності й професійного скептицизму (принципів аудиту) дає можливість отримати максимально об'єктивні оцінки фінансово-господарської діяльності бізнес-системи, в тому числі й рівня її фінансової безпеки.

Штатним управлінським працівникам навпаки притаманний (і це правильно) патріотизм і віра в успішний розбиток бізнес-системи.

10. Аудиторські фірми мають значний досвід у наданні консалтингових послуг. У загальній кількості замовлень за 2012 р. найбільша частка припадала на консультаційні послуги (41,5 %, із них більша половина припала на консультування з питань оподаткування) [12].

На сьогодні – аудиторські послуги становлять близько 50% бізнесу компаній. Інші 50% – це різні консультаційні послуги. Причому попит на них зараз зростає швидше, ніж попит на аудиторські послуги [13].

Дані узагальнюючого аналізу офіційних звітів аудиторських фірм показують, що окремі фірми взагалі не займаються аудитом, а надають тільки консалтингові та інші послуги.

Збільшення частки консультаційних послуг у загальному обсязі аудиторських послуг пов'язано, в першу чергу, з кризовими економічними ситуаціями, які вимагають нестандартних оперативних рішень. Основне завдання консалтингу полягає в аналізі, обґрунтуванні перспектив розвитку та використанні науково-технічних і організаційно-економічних рішень з урахуванням предметної області дослідження та проблем клієнта.

Отже, враховуючи досвід аудиторських фірм у наданні консалтингових послуг і тенденції розвитку аудиторської діяльності (розширення сфери аудиторських послуг) виправданим буде залучення аудиторських фірм до оцінювання й прогнозування фінансової безпеки бізнес-систем.

11. З розвитком бізнес-ринку, підвищенням ділової активності збільшується ризик підприємницької діяльності. Приваблива на перший погляд покупка може виявитися незатребуваною на ринку. Вклавши кошти в покупку іншої компанії, можна втратити частину активів через те, що свого часу вони були неправильно оформлені юридично, потрапити під «податковий ніж», зіткнутися з тим, що на ключових постах знаходяться родичі попереднього власника, які, м'яко кажучи, не звикли працювати, і т.д. Це все є додатковими ризиками в забезпеченні достатнього й надійного рівня фінансової безпеки бізнес-системи.

В період фінансової кризи, коли багато фірм зазнають труднощів, зростає ризик того, що при складанні ними звітів може бути прикрашений і завищений їх дійсний фінансовий стан.

Крім того, слід зазначити, що традиційна корпоративна фінансова звітність, яка створена в період індустріальної епохи і відображає потреби бізнесу того часу (базувалася переважно на вартості матеріальних активів), себе вичерпала. Сучасний же бізнес епохи Інтернету – високотехнологічний. У структурі його вартості домінує вартість нематеріальних активів (які крім традиційних складових повинні включати і такі субстанції, яким на сьогодні немає аналогів у бухгалтерському обліку, наприклад, кваліфікація і вартість «мізків» співробітників, унікальність технології тощо) [14], яку, виходячи з показників традиційної звітності, неможливо штатним працівникам бізнес-системи оцінити адекватно. Це складно й аудиторським фірмам за допомогою традиційного аудиторського інструментарію тому вимагає застосування ними нових підходів. Через це зараз у зарубіжних країнах все активніше розвивається напрям «due diligence», який передбачає всесторонню діагностику фінансового стану бізнес-системи, що в подальшому є основою для оцінювання та прогнозування рівня її фінансової безпеки.

Беззаперечна перевага «due diligence» в тому, що він, як правило, означає проведення всебічного аналізу діяльності бізнес-системи з погляду фінансових аналітиків, аудиторів і юристів. Причому кожна група фахівців готує для замовника

докладний звіт про її стан. Враховуючи, що загрози фінансовій безпеці бізнес-системи носять не тільки економічний характер, а й правовий, то це є вкрай актуально.

Крім цього, слід також зауважити, що особливістю вітчизняного обліку є вироблення багатьма бізнес-системами такої облікової політики, яка дає можливість якомога більше дистанціюватися від держави. Адже ефективність бізнесу в Україні значною мірою залежить від влади. Як вже зазначалося авторами «у холдингах, які не оформлені юридично, не проводиться реальна консолідація звітності, що дозволяє їм не показувати взаємозв'язок різних бізнес-процесів. Таким чином, підприємці страхуються від надмірного інтересу податкових органів до їх діяльності. В результаті у звітності окремих підприємств, які є центрами витрат, з'являються фінансові «ями», а інші навпаки виявляються надприбутковими. У таких ситуаціях балансу вірити не доводиться»[14].

Це ще раз наголошує на необхідності залучення аудиторських фірм з їх новітніми підходами (напряма «due diligence») до оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-систем.

12. Посилення конкуренції на ринку, стрімка глобалізація та кризові тенденції економічних процесів зумовили високу нестабільність оточення бізнес-системи. Дуже точно описані умови передає запозичене з фізики поняття «турбулентність», що означає постійні зміни ринкового середовища, які значно впливають на стратегічну діяльність бізнес-системи.

Зростання турбулентності бізнес-середовища, в якому швидкість зовнішніх змін перевищує швидкість реакції управлінського персоналу бізнес-систем на ці зміни, вимагає переходу від реактивної моделі розвитку, коли поведінка ринкового суб'єкта була результатом пристосування до вимог середовища, проактивної, випереджаючої моделі, заснованої на принципах стратегічного менеджменту. Статус суб'єкта дії передбачає проведення всестороннього аналізу бізнес-середовища, прогнозування його змін, що лягає в основу активних ринкових дій і внутрішніх організаційних змін, направлених на формування конкурентних переваг, необхідних в осяжному майбутньому.

Такий досвід значною мірою, накопичений в аудиторських фірмах, бо вони вже давно при перевірці проводять аудит стратегії функціонування бізнес-системи в зовнішньому середовищі.

Враховуючи вищезазвані аргументи щодо необхідності залучення аудиторських фірм до оцінювання та прогнозування фінансової безпеки бізнес-системи, основними завданнями такого аудиту будуть:

- оцінювання поточного рівня фінансової безпеки;
- ідентифікація й визначення причинно-наслідкових зв'язків між різними загрозами фінансовій безпеці;
- дослідження ефективності використання механізмів нейтралізації негативного впливу загроз фінансовій безпеці;
- вивчення достатності власних ресурсів для нейтралізації такого впливу в майбутньому і можливість та доцільність залучення позикових;
- організація проведення постійного моніторингу рівня фінансової безпеки з метою раннього діагностування кризових явищ;
- оцінювання потенційних можливостей (зовнішніх і внутрішніх) з подолання загрози фінансової кризи;
- розроблення переліку конкретних заходів, спрямованих на запобігання загрозам фінансовій безпеці й зміцнення її в майбутньому;

- оцінювання ефективності запланованих заходів з погляду нейтралізації негативних чинників;
- оцінювання вартості запропонованих заходів, терміни реалізації, очікувані результати фінансової стабілізації;
- прогнозування можливих кризових явищ, тобто проведення своєрідних стрес-тестів і розроблення моделей фінансової безпеки за різних варіантів розвитку подій.

Варто відзначити, що завдання аудиту фінансової безпеки бізнес-системи можуть змінюватися залежно від її життєвого циклу.

Характерною особливістю аудиту фінансової безпеки є відсутність єдиних нормативних документів щодо встановлення критеріїв оцінювання її рівня. У сучасній економічній практиці прийнято використовувати цілу низку фінансових показників, досить часто з різними методиками їх розрахунку, трактуванням та сферами використання [8]. Саме ця особливість відрізняє аудит фінансової безпеки від аудиту інших об'єктів, оскільки при перевірці стану ведення бухгалтерського обліку та порядку складання фінансової звітності аудиторі використовують певні нормативні та законодавчі документи (положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Закон України «Про бухгалтерський облік та звітність в Україні» та інші). Отже, їм легше визначитися з недоліками та надати висновок щодо об'єкта, який перевіряється. Таким чином, при проведенні оцінювання та прогнозування рівня фінансової безпеки бізнес-системи збільшується вплив суб'єктивного фактора й підвищуються вимоги до професіоналізму тих, хто проводить такі дослідження. Тому, як зазначалося вище, залучення аудиторських фірм до процесу оцінювання та прогнозування рівня фінансової безпеки бізнес-системи, в міру особливостей професії аудитора, мінімізує ризик впливу даного фактора.

Висновки. Використання запропонованого підходу підвищить об'єктивність оцінювання фінансової безпеки бізнес-системи, дасть змогу завчасно виявити наявні проблеми і знайти можливі шляхи їх вирішення, а також визначити можливі тенденції подальшого розвитку бізнес-системи та заздалегідь вжити заходи для зміцнення її фінансової безпеки в майбутньому.

Разом з тим, питання оцінювання та прогнозування рівня фінансової безпеки бізнес-системи за допомогою аудиторських фірм є малодослідженим і не використовується в практиці аудиторської діяльності України. Основною причиною цього є вузькість тлумачення українським законодавством суті аудиту, яка, в основному, зводиться до аудиту фінансової звітності. Він, здебільшого, обмежується резюмуванням недоліків у системі обліку та фінансовій звітності клієнта за минулий рік чи кілька років.

Отже, аудит фінансової безпеки бізнес-системи може бути самостійним видом аудиту або окремою його послугою. Метою такого аудиту буде оцінювання поточного рівня фінансової безпеки бізнес-системи, ідентифікація її внутрішніх і зовнішніх загроз, оцінювання діючого механізму їх нейтралізації та прогнозування її рівня в майбутньому залежно від стадії життєвого циклу.

Conclusions. The conducted research allows making the grounded conclusion in relation to expedience and necessity of bringing in the auditing firms for the evaluation and prognostication of the business-system financial safety.

The use of the approach offered by authors will be promoted by the evaluation of the business-system financial safety, will enable in advance to recognize present problems and find the possible ways of their decision, as well as to define possible subsequent progress of the business-system trends and preliminary to accept measures for strengthening of its financial safety in the future.

At the same time, question of evaluation and prognostication of financial strength of the business-system security by auditing firms has not been investigated enough and are not used in practice of public accountant activity of Ukraine. Principal reason of it is a narrowness of interpretation of essence of audit, which is, mainly, narrowed to the audit of the financial reporting, the Ukrainian legislation. It is, mostly, limited to summing up of failings in the system of account and financial reporting of client for the last year or a few years.

Consequently, an audit of financial safety of the business-system can be the independent type of audit or its separate service. The purpose of such audit will be an evaluation of current financial strength of the business-system security, its authentication, internal and external threats, estimation of operating mechanism of their neutralization and prognostication of its level in the future depending at the stage of life cycle.

Використана література

1. Барановський, О.І. Фінансова безпека в Україні [Текст] / О.І. Барановський. – К.: КНЕУ, 2004. – 759 с.
2. Бланк, И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Загородній, А.Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007 – 1079 с.
4. Економіка підприємства; за ред. С.Ф. Покропивного [Текст]. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ. – 2000. – 528 с.
5. Ареф'єва, О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки [Текст] / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98-103.
6. Гринюк Н. А. Методичні підходи до обґрунтування індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / Н. А. Гринюк // Проблеми науки. – 2008. – №6. – С.35–40.
7. Кириченко, О. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства [Текст] / О. Кириченко, Ю. Кім // Економіка та держава. – 2009. – №1. – С.238.
8. Кулик, Р. Концептуальні підходи до оцінювання фінансової безпеки бізнес-системи [Текст] / Ю. Новак, Р. Кулик // Світ фінансів.– 2014.– №2. – С.21–27.
9. Тенденции на мировом рынке консалтинга и аудита [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rbc.ru/consulting/>. – Заголовок з екрану.
10. Тавокин, Е.П. Исследование социально-экономических и политических процессов: учеб. пособие [Текст] / Е.П. Тавокин. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 189 с.
11. Збереження професійного скептицизму та його застосування на практиці в ході аудиторських перевірок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/120?view=material. – Заголовок з екрану.
12. Сахно, І.В. Ринок аудиторських послуг в Україні та його особливості [Електронний ресурс] / І.В. Сахно. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_150/41.pdf.
13. Тенденції розвитку аудиторських послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zahidaudit.te.ua/tendentsiji-rozvytku-audytorskyh-poslug.html>. – Заголовок з екрану.
14. Кулик, Р.Р. Проблемні питання формування концепції аудиту і розширення ринку аудиторських послуг [Текст] / Р.Р. Кулик // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011.– Вип.36 (серія економічна). – С.196–204.

Отримано 26.03.2015